

verzamen. Door omstandigheden kan ik er, uitgezonderd dan in Zeeland, helaas geen verdere onderzoekingen aan doen. Hier ligt bv. voor (aanstaande) biologen een zeer leerzaam en boeiend, nog grotendeels braakliggend terrein, om het voorkomen van deze interessante soort in ons land nog verder na te gaan. Wanneer men pers, radio en televisie zou kunnen inschakelen, kunnen m.i. nog bijzonder veel gegevens verzameld worden, waardoor het sterke „golf”-patroon ongetwijfeld duidelijker zal uitkomen. Ik zou zo zeggen: voer voor (a.s.) biologen!

Maar of dit onderzoek nu verder uitgediept zal worden of niet: met meer dan gewone belangstelling zien we reeds nu al halsreikend uit naar 1972. Het zal dan moeten blijken of deze onmiskenbare „golf” zijn stijgende lijn zal voortzetten!

Tot slot nog dit: een ieder die vlinders een

goed hart toedraagt zou eigenlijk in zijn tuin een hoekje met wortelen moeten hebben — de grond vóór het zaaien voor alle zekerheid *niet* ontsmetten — om de rupsen van deze page een nog grotere kans te geven, een lapje brandnetels als voedsel voor de rupsen van Kleine vos, Atalanta, Distelvlinder, Dagpauwoog en andere soorten, en een rijtje koolplanten voor de „witjes”. Als men dan ook nog wat honingrijke bloemen als crocussen, floxen, sedums, heliotroop en buddleia's plant kan men het ganse seizoen niet alleen genieten van de heerlijk geurende bloemen doch tevens van het vrolijke gefladder van talloze vlinders!

Natuurbescherming is niet altijd iets ergens ver weg, zoals „men” nogal eens denkt, doch begint voor een aantal dieren reeds heel dicht bij, namelijk in Uw eigen tuin!

Jagers als aaseters

PETER BOER.

In de periode van 18-27 augustus 1970 was ik in de gelegenheid om vanaf een trawler het gedrag van Grote jagers te bestuderen op de noordelijke Noordzee, tussen Noorwegen enerzijds en Schotland en de Shetland-eilanden anderzijds. Ook in de haven van Lerwick (Shetland-eilanden, 22 en 23 augustus) was ik in de gelegenheid Grote jagers te bestuderen.

Naast de bekende jachtwijze van de Grote jager (hij achtervolgt meeuwen met prooi tot ze deze laten vallen en duikt die dan na om hem zelf op te eten) werden er ook andere foerageeractiviteiten gezien.

Met de trawler werd niet gevestigd, wel werd hij regelmatig „stilgelegd”. Zodoende doberde het schip steeds minimaal een half uur

op de golven. Het voordeel hiervan was dat veel vogels op het schip afkwamen in de veronderstelling dat ze wat van hun gading konden bemachtigen. Stilliggende (visser-) schepen worden door meeuwen, jagers en stormvogels nl. gezien als een schip dat bezig is te vissen en waarvan verwacht wordt, dat na zekere tijd de oogst wordt binnengehaald. Tijdens het binnenhalen van een net glippen er vissen door de mazen, en daar aan boord van de meeste vissersschepen de vis meteen wordt schoongemaakt, is ook het afval, in de vorm van viskoppen, ingewanden en ondermaatse vis, als voedsel van groot belang. Het is dan ook gebleken, dat de toename van meeuwen en Noordse stormvogels samenhangt met een intensievere visserij.

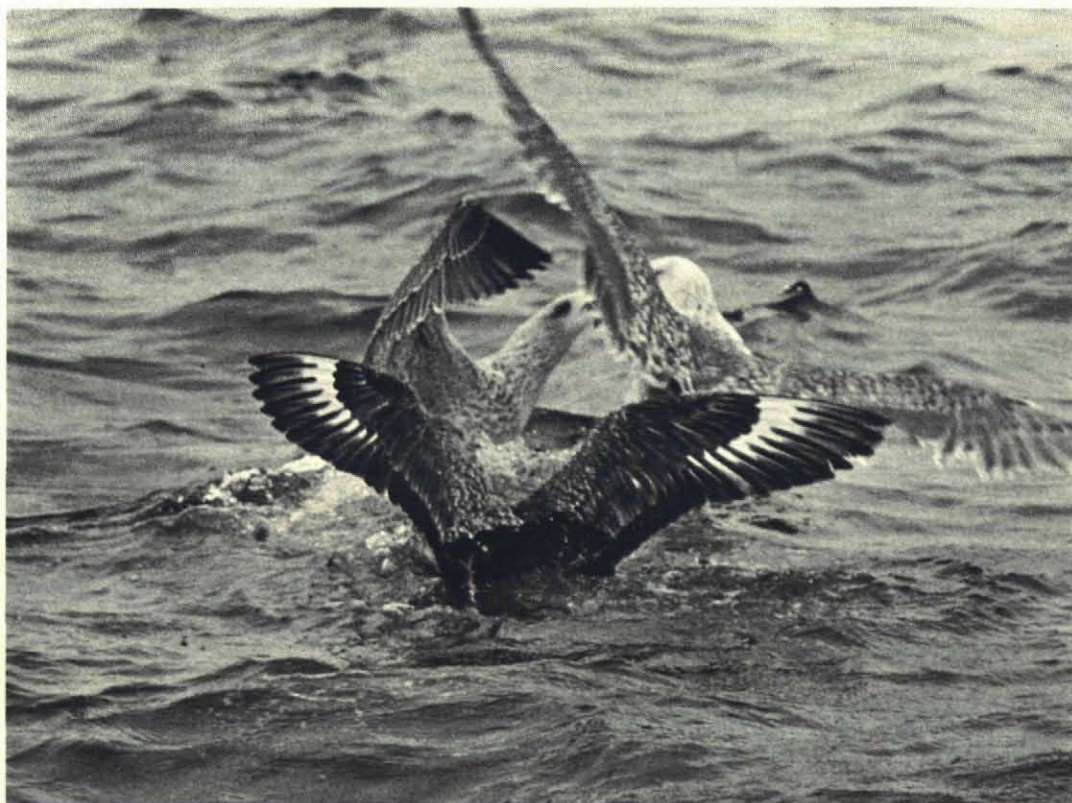

Fig. 1. *De strijd om de prooi.*

Ondanks het feit, dat er niet door ons werd gevist, kwamen de vogels dus toch op het schip af. Zo kwamen ook de Grote en de Kleine jagers. De laatste waren meestal met z'n tweeën en vlogen steeds op enige afstand van een groep Drieteenmeeuwen. Groepen Drieteenmeeuwen die rond het stilliggende schip dobberden, vlogen verschrikt weg als zo'n Kleine jager over hen heen scheerde. Grauwe pijlstormvogels en Noordse stormvogels trokken zich niets van hen aan, ook niet van de Grote jagers.

Ik had de indruk dat de aanwezigheid van de Grote jagers niets te maken had met de aanwezigheid van meeuwen. Soms dobberden er wel zes Grote jagers rond het schip zonder dat er ook maar een meeuw was te bekennen. Tegenover de Noordse stormvo-

gels, die steeds in flinke aantallen rond het schip bivakkeerden, hadden ze niets in te brengen. Het was zelfs zo sterk, dat de Grote jagers door de Noordse stormvogels werden aangevallen als ze te dichtbij kwamen. Dat gebeurde nog eens te feller als de Noordse stormvogel een hapje te vreten had veroverd. Ook in de vlucht maakte de Grote jager geen enkele kans bij een Noordse stormvogel.

Noordse stormvogels zijn trouwens geen voedselconcurrent van Grote jagers, daar ze alleen de ingewanden uit de vis plukken en de Grote jager eet zo mogelijk de vis in zijn geheel. Wat de Noordse stormvogels dus achterlaten kan altijd nog door de jagers worden bemachtigd.

Mijn indruk was dus dat de Grote jagers de

Fig. 2. *Grote jager met opgedoken vis.*

visserij ook „ontdekt” hebben (wanneer die ontdekking dan ook plaats gevonden heeft). Voor hen een energie-besparende manier om aan voedsel te komen.

Dezelfde energie-besparende activiteiten werden ook in de haven van Lerwick geconstateerd: ze waren duidelijk meer aaseters dan roofvogels. Tot deze conclusie kwam ik door middel van een proefje. Voor de in deze haven gemeerde schepen dobberden Grote jagers, Grote en Kleine mantelmeeuwen en Zilvermeeuwen, in afwachting van aas. Deze vogels bood ik twee maal een serie van 15 Koolvissen (10-20 cm) aan, die in de haven met een hengel waren gevangen en die ik stuk voor stuk aanbood. Deze Koolvissen wierp ik 15 à 20 meter van het schip in het water. De Grote jagers wachtten niet af tot eerst een meeuw de vis op zou pakken, maar

doken onmiddellijk op de drijvende dode Koolvis. De Grote mantelmeeuwen poogden de vis herhaaldelijk van de Grote jagers af te pakken. Indien dit vissen waren van 18 à 20 cm dan had dit succes. De jagers hadden moeite om de vissen van deze grootte naar binnen te krijgen en lieten ze dan ook maar afpakken. De omgekeerde wereld! De kleinere Koolvissen werden onmiddellijk naar binnen gewerkt. Zilvermeeuwen en Kleine mantelmeeuwen, die de vis eerder te pakken hadden dan de andere soorten, werden wel achtervolgd door de jagers, maar het was telkens maar voor even; de laatste gaven het gauw op, kennelijk in de veronderstelling dat er zonder inspanning al genoeg te halen viel. Deze Grote jagers waren gedegradeerd tot doodgewone meeuwen!